

RENDELETEK EGYMÁS KÖZÖTT, HATÁLY, JOGHATÓSÁG, ELISMERÉS, VÉGREHAJTHATÓSÁG

JUHÁSZ Krisztina
doktoranda (PPKE JÁK)

Az Európai Unió tagállamai közötti együttműködés keretein belül egyre nagyobb azon ügyek száma, amelyek külföldi elemet tartalmaznak. Ezen jogviták eldöntése során az első fontos eldöntendő kérdés a joghatóság, azaz hogy a Magyar Állam bíróságai számára adott-e a lehetőség a jogvita elbírálására. A joghatóság fennállásának megállapításához a vonatkozó rendeletek tárgyi hatálya az irányadó, vizsgálva azt, hogy az adott jogvita valamely alkalmazandó rendelet szabályozási körébe esik-e. Felmerülhet azonban az időbeli hatály problémája is, ahogy az a későbbiek során ismertetésre kerül.

A polgári jogviszonyok joghatóságát legszélesebb körben szabályozó rendelet az 1215/2012/EU rendelet¹ (Továbbiakban: „új Brüsszel I. rendelet”), amely 2015. január 10. napjától lépett hatályba. Az új Brüsszel I. rendelet 66. cikk (1) bekezdése szerint a rendelet kizárólag 2015. január 10. napján vagy azt követően indított eljárásokra, az alaki követelményeknek megfelelően az említett napon vagy azt követően kiállított vagy nyilvántartásba vett közokiratokra és az említett napon vagy azt követően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre alkalmazandó. Ezt megelőzően a 44/2001/EK rendelet² szabályai voltak az irányadóak. Az új Brüsszel I. rendelet hatálya az alábbiakra terjed ki:

„1. cikk (1) E rendeletet *polgári és kereskedelmi ügyekben* kell alkalmazni a bíróság jellegére való tekintet nélkül. Ez a rendelet nem terjed ki kü-

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2012. 12. 20. L 351/1.

² A Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2001. 01. 16. L 12.

lönösen az *adó-, vám- vagy közigazgatási* ügyekre, vagy az *államnak a közhatalmi jogosítványai gyakorlása (acta iure imperii) során végrehajtott intézkedéseire vagy mulasztásaira* vonatkozó felelősségre.

(2) E rendelet *nem* vonatkozik:

- a) természetes személyek *személyi állapotára, jog- és cselekvőképességére, házassági vagyonjogra, illetve az olyan kapcsolatból eredő vagyonjogra, amelyet az adott kapcsolatra alkalmazandó jog szerint a házasságával hasonló joghatásúnak tekintenek;*
- b) *csődeljárásra, kényszeregyezésre és hasonló eljárásokra;*
- c) *szociális biztonságra;*
- d) *választottbíráskodásra;*
- e) a családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból vagy házassági rokonságból származó *tartási kötelezettségekre;*
- f) *végrendeletre és öröklésre, ideértve a haláleset következtében felmerülő tartási kötelezettségeket.*

A két rendelet alkalmazása során a legszembetűnőbb különbségként az előző, a 44/2001/EK rendelethez képest, az új Brüsszel-I. rendeletben megjelölt kivételek: „az olyan kapcsolatból eredő vagyonjogra, amelyet az adott kapcsolatra alkalmazandó jog szerint a házasságával hasonló joghatásúnak tekintenek”, azaz az élettársi kapcsolatot is nevesíti, továbbá nem alkalmazható a „a családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból vagy házassági rokonságból származó tartási kötelezettségekre”, azaz a 4/2009/EK rendelet által³ lefedett szabályozási körre. Meg kell említeni ezt követően az ún. „családjogi rendeleteket”, azaz a 2201/2003/EK rendeletet, a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (Brüsszel-IIa. rendelet),⁴ valamint a 4/2009/EK rendeletet, amely a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szól.

A Brüsszel-IIa. rendelet hatálya az alábbiakat fogja át:

³ A Tanács 4/2009/EK rendelete (2008. 12. 08.) a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2009. 01. 10. L 7/1.

⁴ A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. 11. 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2003. 12. 23. L 338/1.

- „1. cikk (1) Ezt a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül az alábbiakkal kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni:
- a) a házasság felbontása, különválás vagy a házasság érvénytelenítése;*
 - b) a szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése.*
- (2) Az (1) bekezdés *b)* pontjában említett ügyek különösen a következőkkel foglalkoznak:
- a) felügyeleti jog és kapcsolattartási jog;*
 - b) gyámság, gondnokság és hasonló intézmények;*
 - c) a gyermek személyének, illetve vagyonának gondozásával megbízott olyan személyek vagy szervek kijelölése és feladatai, amelyek képviselik vagy támogatják a gyermeket;*
 - d) a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezése vagy intézményi gondozásba helyezése;*
 - e) a gyermek védelmét célzó intézkedések a gyermek vagyonának kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban.*
- (3) Ez a rendelet *nem* alkalmazható:
- a) szülő-gyermek viszony megállapítására vagy vitatására;*
 - b) örökbefogadásra vonatkozó határozatokra, örökbefogadást előkészítő intézkedésekre vagy az örökbefogadás érvénytelenítésére, illetve visszavonására;*
 - c) a gyermek családi nevére és utóneveire;*
 - d) a nagykorúvá válásra;*
 - e) a tartási kötelezettségre;*
 - f) a célvagyonra (trust) és az öröklésre;*
 - g) gyermekek által elkövetett bűncselekmények eredményeként tett intézkedésekre.”*

Az előzőekben említett 4/2009/EK rendelet hatálya az alábbiak szerint alakul:

- „1. cikk (1) Ezt a rendeletet a *családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból vagy házassági rokonságból származó tartási kötelezettségekre* kell alkalmazni.”

Ezen rendelet alkalmazása során nem hagyható az figyelmen kívül, hogy a preambulum (47) és (48) pontjai alapján az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, az Egyesült Királyság és Írország helyzetéről szóló jegyzőkönyv 1. és 2. cikke értelmében az Egyesült Királyság nem vesz részt ennek a rendeletnek az elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó, továbbá Dánia helyzetéről szóló jegyző-

könyv 1. és 2. cikke értelmében Dánia szintén nem vesz részt ennek a rendeletnek az elfogadásában. Meg kell azonban jegyezni, hogy ezen országok, a rendelet hatálya alá tartozó jogvitákból fakadó, más tagállamokból érkező megkereséseknek a bizonyítás felvétele, és kézbesítés során eleget tesznek.

A rendeletek tárgyi hatályának fenti megjelölését követően az alábbi jogeseteken keresztül mutatható be gyakorlati alkalmazásuk:

A joghatóság vizsgálata körében említést érdemel az a jogeset, amely során a Magyarországon lakóhellyel rendelkező felperesek az alperessel szemben szerződészegéssel okozott kár megtérítése iránt indítottak pert. Az alperes egy másik tagállamban rendelkezik székhellyel, és a felek az általános szerződési feltételek 27. pontjában ezen tagállam fővárosában lévő bíróságot kötötték ki, mint kizárólagosan illetékes bíróságot. Az első fokú eljárás során a keresetlevélük idézés kibocsátása nélkül elutasításra került, a magyar joghatóság hiánya miatt. A végzés indokolása szerint az általuk megkötött szerződés nem minősül fogyasztói szerződésnek, mivel gazdasági tevékenységük céljából kötöttek szerződést, így a régi Brüsszel-I. rendelet 23. cikke alapján az alperes székhelye szerinti bíróság jogosult kizárólagosan eljárni.

A végzés ellen a felperesek éltek fellebbezéssel, melyben hivatkoztak arra, hogy a szerződés fogyasztói szerződés, az alperes ún. online Forex Árutőzsdei Brókerceg, amely a magyar lakossági ügyfelek részére is nyújt a Hpt. szerinti deviza, kereskedelmi, árutőzsdei és befektetési szolgáltatást. Hivatkoztak arra, hogy a honlapján magyar nyelvű tájékoztató szerepel, Magyarországon irodát tart fenn, a levelezés közöttük magyar nyelven folyt, és az alperesi cég székhelyén lévő központban magyar nyelvű alkalmazott is tevékenykedik. Hangsúlyozták, hogy az alperes által nyújtott pénzügyi szolgáltatást vásárolták meg, nincs pénzügyi végzettségük, a szakmai tevékenységük nem kapcsolódik pénzügyi tevékenységhez. Az alperes vitatta azt, hogy a szerződés fogyasztói szerződés lenne. Azt elismerte, hogy a felperesek forex kereskedésre alkalmas számlát nyitottak az alperesnél, azonban a felperesek által végzett forex kereskedés szakmai tevékenységnek minősül. Tagadta, hogy Magyarországon kereskedelmi vagy szakmai tevékenységet folytatna, illetve tevékenysége Magyarországra irányulna. A szolgáltatásait az interneten nyújtja, ezért a világ bármely tájáról hozzáférhető. Kérte egyben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését arra nézve, hogy melyik tagállam joga irányadó annak eldöntésére, hogy ki minősül fogyasztónak, mi a fogyasztói szerződés, mi tekintendő kereskedelmi vagy szakmai tevékenységen kívül eső célnak.

A másodfokú bíróság határozatában⁵ elsőként abban foglalt állást, hogy a felek között szerződés fogyasztói szerződésnek minősül-e. E körben a régi Brüsszel-I. rendelet fogyasztói szerződésekre vonatkozó rendelkezései és az Európai Unió Bíróság esetjoga volt az iránymutató. A Brüsszel-I. rendelet 15. cikk (1) bekezdése fogyasztói szerződésnek tekinti azt a szerződést, amelyet a fogyasztó kereskedelmi vagy szakmai tevékenységén kívül eső céllal köt meg.

A másodfokú bíróság utalt arra, hogy az Európai Unió Bírósága több döntésében is kifejtette, hogy fogyasztónak csak az a magánszemély tekinthető, aki a saját egyéni szükségleteinek kielégítése céljából köti meg a szerződést (pl. Francesco Benincasa kontra Dentalkit Srl C-269/95. számú ügy). A Johann Gruber kontra Bay XA AG ügyben⁶ a Bíróság hangsúlyozta, hogy a szerződés fogyasztói szerződésnek minősülése körében a szerződés célját, természetét, tartalmát kell figyelembe venni, azt, hogy a szerződés tárgya szakmai, gazdasági célokat szolgált-e. Kiemelte a másodfokú bíróság, hogy a Európai Unió Bírósága az alperes által is hivatkozott Shearson Lehmann Hutton Inc. kontra TVB C-89/91. számú ügyben csupán azért nem állapította meg a szerződés fogyasztói jellegét, mert a követelés engedményezésre került, ugyanakkor a bíró foglalkozású fogyasztó által egy amerikai bróker céggel kötött tőzsdei ügyletek lebonyolítására vonatkozó szerződést fogyasztói szerződésnek minősítette.

Megállapítható volt, hogy a felperesek által elhelyezett megtakarítás összegére vonatkozó számlanyitás, és az alperes által elismerten vállalt kötelezettségek tekintetében a felek közötti szerződés a felperesek saját egyéni céljából kötött szerződésnek minősül, függetlenül attól, hogy az egyéni cél elérése milyen egyéb, akár az alperes, akár harmadik személy bonyolult szakmai tevékenységét is igénylő és kockázatos módon valósul meg. Rögzíthető volt az is, hogy a felperesek szerződéskötési célja nem tartozott a szakmai tevékenységük körébe, az a felperesek egyéni befektetési céljait szolgálta.

Vizsgálni kellett továbbá azt is, hogy a régi Brüsszel-I. rendelet 15. cikk (1) bekezdés c) pontja szerint az alperes folytat-e kereskedelmi vagy szakmai tevékenységet Magyarországon, irányul-e az ilyen tevékenysége bármilyen módon Magyarországra vagy Magyarországra is. E szempontból annak volt jelentősége, hogy az alperes által sem vitatottan az alperes magyarországi irodát tart fenn, ahol a felperesek által csatolt levél tanúsága szerint a szerződést kötő ügyfeleket is fogadja, továbbá a honlapját magyar nyelven is elérhetővé tette, és az

⁵ Fővárosi Törvényszék 73. Pf. 632.875/2014/5.

⁶ C-464/01. sz. ügy.

alperes által sem vitatott felperesi tényelőadás szerint a székhely szerinti irodában magyar nyelvű ügyfélszolgálati elérést biztosított.

Meg kellett említeni, hogy a 15. cikk (1) bekezdés c) pontja alkalmazhatóságához valóban nem elegendő az, ha a szolgáltatás az adott tagállamban, jelen esetben Magyarországon online elérhető, ugyanakkor a székhely, fióktelephely hiánya önmagában még nem zárja ki azt, hogy az alperes Magyarországra irányuló tevékenysége megállapítható legyen. Mindezen körülmények alapján megállapítható volt, hogy az alperes tevékenysége Magyarországra is irányult, ezért a régi Brüsszel I. rendelet 15. cikk (1) bekezdés c) pontja alapján a rendelet 4. szakasza szerint kell a joghatóság kérdésében állást foglalni.

A 17. cikk 1., 2. és 3. pontja határozza meg, hogy mely esetekben lehet megállapodással eltérni a 4. szakasz joghatósági szabályainak rendelkezéseitől. A felperesek által csatolt Általános Szerződési Feltételek 27. pontjában szereplő joghatósági kikötés a jogvitát megelőzően jött létre, nem lehetőséget ad, hanem kötelezővé teszi a fogyasztó számára a 4. szakaszban megjelölttől eltérő bíróságok előtti perindítást, illetve a felperesek és az alperes a szerződés megkötésének időpontjában nem rendelkeztek azonos tagállam területén lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel. A felek között létrejött, a szerződés Általános Szerződési Feltételeinek 27.1. pontjában szereplő kizárólagos joghatóságra vonatkozó kikötés ezért nem alkalmazható.

Mindezek alapján a felperesek, mint fogyasztók az alperessel kötött szerződésből eredő igényeiket a Brüsszel I. rendelet 16. cikk (1) bekezdése alapján joghatósággal rendelkező magyar bíróság előtt is érvényesíthették, és így a Pp. 130. § (1) bekezdés a) pontja szerint a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának nem volt helye.

Megállapította azt is a másodfokú bíróság, hogy nem volt szükség az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikkében (az EKSz. korábbi 234. cikke) szabályozott, az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntés meghozatalára irányuló eljárás kezdeményezésére, mert a Brüsszel I. rendelet fogyasztóra, fogyasztói szerződésre vonatkozó szabályainak alkalmazhatósága körében a rendelet szövege és az irányadó Európai Unió Bírósága által folytatott gyakorlat kellő eligazítást nyújtott, olyan értelmezési probléma, mely az előzetes döntés meghozatalát indokolta volna, nem merült fel.

Hasonlóképpen érdekes jogeset az időbeli hatály szempontjából, amikor egy belga bíróság 2004. április 1-jén kelt ítélete alapján terjesztettek elő elismerés iránti kérelmet a régi Brüsszel I. vonatkozó rendelkezéseire hivatkozással. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Jogi Főosztályának tájékoztatása szerint, mivel az ítélet kelte megelőzte Magyarország Európai

Unióhoz történő csatlakozását, ezért a hivatkozott rendelet a jelen ügyre nem alkalmazható, továbbá Belgium és Magyarország között nincs olyan hatályos nemzetközi egyezmény vagy viszonyossági gyakorlat, amely lehetővé tenné egy belga bíróság határozatának Magyarországon való elismerését és végrehajtását. Az elsőfokú bíróság ezért a Vht. 205. §-a alapján a kérelmet elutasította.

A kérelmező fellebbezéssel élt, változatlanul fenntartotta az elismerés iránti kérelmét. A végrehajtást kérő fellebbezésében utalt a csatlakozási okmány „Alapelvek” első részében szereplő 2. cikke, mely szerint a csatlakozás időpontjától kezdődően az eredeti szerződések rendelkezései és a csatlakozást megelőzően elfogadott jogi aktusok az új tagállamok számára kötelezőek. Álláspontja szerint erre az ügyre is irányadó a 44/2001/EK rendelet, mivel az elismerni kért cégbíróági határozat az EK rendelet 2002. március 1. napján történő hatályba lépése után született.

A fellebbezés azonban nem volt teljesíthető. A régi Brüsszel I. rendelet 3. cikk (1) bekezdése szerint valamely tagállamban hozott határozatot más tagállamban külön eljárás nélkül elismerik. A (2) bekezdés alapján az az érdekelt fél, aki egy jogvitában elsődlegesen egy határozat elismerésére hivatkozik, az e fejezet 2. és 3. szakaszában szabályozott eljárásnak megfelelően kérelmezheti annak megállapítását, hogy a határozat elismerhető. A 66. cikk (1) bekezdésének megfelelően e rendelet kizárólag a hatályba lépését követően indított eljárásokra, és alaki követelményeknek megfelelően elkészített vagy közokiratként nyilvántartásba vett okiratokra alkalmazható.

A Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány (csatlakozási okmány) „Alapelvek” című első részében szereplő 2. cikke előírja: „A csatlakozás időpontjától kezdődően az eredeti szerződések rendelkezései és az intézmények [...] által a csatlakozást megelőzően elfogadott jogi aktusok az új tagállamok számára kötelezőek, és az említett szerződésekben, illetve az ebben az okmányban megállapított feltételekkel alkalmazandók ezekben az államokban.”

A végrehajtást kérő a csatlakozási okmány Alapelvek 2. cikkének rendelkezésére is alapította fellebbezését, melynek alapján az elsőfokú bíróság végzését megváltoztathatónak látta. A másodfokú bíróság nem osztotta ezt az álláspontot, értelmezése szerint az „Alapelvek” fent idézett rendelkezése azt jelenti, hogy az új tagállamoknak a csatlakozás időpontjától kötelező alkalmazniuk nemcsak a csatlakozást követően elfogadásra kerülő szerződési rendelkezése-

ket és jogi aktusokat, hanem azokat is, amelyek a csatlakozást megelőzően születtek, de ez nem visszamenőleges alkalmazás. Konkrét esetben ez azt jelenti, hogy Magyarországnak 2004. május 1. napjától kötelező alkalmazni a 44/2001/EK rendeletet és nem annak 2002. március 1. napján történt hatálybalépésétől kezdődően.

A rendeletet Magyarországnak a 2004. május 1. napja után indított eljárásokban kell alkalmazni, akkor, ha az ezt követően keletkezett, alaki követelményeknek megfelelően elkészített vagy közokiratként nyilvántartásba vett okiratok elismerését kéri.

Utalt egyben a másodfokú bíróság ezzel kapcsolatban az Európai Bíróság 2006. január 10. C-302/04. sz. ügyben született ítéletére, melyben azon előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre, hogy „A közösségi jog alkalmazása szempontjából van-e bármiféle relevanciája annak, hogy az alapul fekvő jogvita a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozását megelőzően, de az irányelvnek a belső jogba történő átültetését követően keletkezett?”

A Bíróság azt a választ adta, hogy a Bíróság az irányelv értelmezésére kizárólag annak az új tagállamban való – és az új tagállamnak az Európai Unióhoz történt csatlakozásától kezdődő – alkalmazása tekintetében rendelkezik hatáskörrel. A Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel az első és a második kérdés megválaszolására olyan körülmények között, mint az alapügyben, amelynek tényállása valamely államnak az Európai Unióhoz történt csatlakozása előtti.

Az idézett C-302/04. sz. döntésből következően, ha az Európai Unió Bírósága nem rendelkezik hatáskörrel az értelmezésre, akkor azt alkalmazni sem lehet. Ebben esetben a Brüsszeli Bíróság végrehajtani kért határozatának tényállása is a csatlakozás előtti volt, mivel maga az ítélethozatal is korábbi, mint a csatlakozás. Mindezekre figyelemmel az elismerés iránti kérelem nem volt teljesíthető.⁷

A rendeletek tárgyi hatályának kapcsán felmerülhetnek olyan jogviták is, amelyek kívül esnek a fent megemlített rendeleteken. Erre jó példaként hozható azon különmű, más tagállam állampolgárságával rendelkező pár esete, akik Magyarországon befektetési céllal vásároltak ingatlant, de annak ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére kizárólag egyikük nevére került sor. Kapcsolatuk megszakadását követően a nem tulajdonos fél az ingatlan vonatkozásában tulajdoni igényt terjesztett elő, élettársi vagyontársaságra való hivatkozással. Az a kérdés, hogy a magyar bíróságnak kizárólagos joghatósága van, nem volt vitatott, az 1979. évi 13. tvr. 62/A. § a) pontja alapján, mert a felperes dologi jogi igénye belföldi ingatlanra vonatkozott. Az 1979. évi 13. tvr. alkalmazására pedig a ko-

⁷ Fővárosi Törvényszék 73. Pkf. 636.885/2014/3.

rábbiakban említett rendeletek tárgyi hatályának eltérő volta miatt kerülhetett sor. A felek között a vita tárgyát az alkalmazandó jog képezte. Az alperes álláspontja szerint a felek személyes joga, a külföldi tagállam joga kellett volna, hogy irányadó legyen. Az elsőfokú bíróság a döntése során a magyar jogot, mint alkalmazandó jogot hívta fel az 1979. évi 13. tvr. 21. § (1) bekezdése alapján. Ezen kérdésnek azért volt fokozott jelentősége, mivel az iratok között fellelhető volt ezen tagállami ügyvéd írásban adott tájékoztatása, amely szerint az ő joguk az élettársi együttélés vagyoni jogi következményeit nem, illetve szűk körben ismeri el. A mi jogunkban pedig ugyanakkor a régi Ptk. 578/G. §-a alapján a bírói gyakorlat által is továbbfejlesztve, a Csjt. háttérével együtt lehetőség van az élettársi együttélés alatt szerzett vagyontárgyak vonatkozásában az élettársi vagyonszövetség megállapítására. A másodfokú eljárás során így elsődlegesen az alkalmazandó jog kérdésében kellett állást foglalni. Magyarország és az adott tagállam között nincs hatályban olyan nemzetközi megállapodás vagy viszonyosság, amely rendezné az élettársi jogviszonnyal kapcsolatos kérdéseket.

Magyarország és a másik ország is az Európai Unió tagállama, ugyanakkor az uniós jog sem rendelkezik az élettársak személyi vagy vagyoni viszonyaira alkalmazandó jogról. Ebben a körben kiemelte a másodfokú bíróság, hogy az 593/2008/EK rendelet⁸ (Továbbiakban: „Róma I. rendelet”) 1. cikk (2) bekezdés b) pontja a családi kapcsolatokból eredő szerződéses kötelezettségekre, a 864/2007/EK rendelet⁹ (Továbbiakban: „Róma-II. rendelet”) 1. cikk (2) bekezdés a) pontja pedig a családi kapcsolatokból eredő szerződésen kívüli kötelmi viszonyok tekintetében zárja ki a rendeletek tárgyi hatályát.

Fentiek alapján az alkalmazandó jog kérdésére a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet (Továbbiakban: „Nmj. tvr.”) volt az irányadó.

A Nmj. tvr. 39. § (1) bekezdése a házastársak személyi és vagyoni jogviszonyaira a házastársak azon közös személyes jogát rendeli alkalmazni, amely az elbírálás idején irányadó. A Nmj. tvr. 41/A. § (1) bekezdése a bejegyzett élettársak személyi és vagyoni jogviszonyaira – visszautalva a 37–39. §-okra – szintén az élettársak elbíráláskori közös személyes jogát rendeli alkalmazni.

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2008. 07. 04. L 177/6.

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2007. 07. 31. L 199/40.

Hangsúlyozta a másodfokú bíróság, hogy bejegyzett élettársak a 2009. évi XXIX. tv. 1. § (1) bekezdése alapján kizárólag azonos nemű személyek lehetnek.

Megállapítható, hogy a Nmj. tvr. nem tartalmaz rendelkezést a különböző nemű személyek élettársi kapcsolatából eredő személyi és vagyoni viszonyokra vonatkozó jogviták elbírálása során alkalmazandó jog kérdésében, ugyanakkor nem indokolt az alkalmazandó jog kérdésében különbséget tenni a házastársakra, illetve a bejegyzett élettársakra vonatkozó szabályok és az élettársakra irányadó rendelkezések között. Az élettársi együttélés a fentiekhez hasonlóan olyan személyes, családjogi jellegű együttélési forma, mely a Nmj. tvr. idézett szabályainak alkalmazását teszi indokolttá. A Nmj. tvr. házastársakra, illetve a bejegyzett élettársakra vonatkozó rendelkezéseiből, azok analóg alkalmazásával levonható az a következtetés, hogy ezen per peres feleinek a felperes által hivatkozottan fennállt élettársi kapcsolatából eredő személyi és vagyoni jellegű kérdések elbírálására a közös személyes joguk, azaz a külföldi tagállam joga irányadó. A másodfokú bíróság ezért ezt a jogot tekintette alkalmazandónak az első fokú bíróság jogi álláspontja ellenében.¹⁰

Hasonlóképpen családjogi vetületű azon eljárás is, amelyben egy német családjogi bíróság határozatának végrehajtását kérték, amely pénzkövetelés megfizetésére irányuló ítélet volt. Az első fokú bíróság ezt a német határozatot a magyar jog szerint végrehajthatóvá nyilvánította. Fellebbezés folytán az eljárás másodfokú bíróság előtt folytatódott, és eltérő jogi álláspont alakult ki. A másodfokú bíróság észlelte, hogy az elsőfokú bíróság a végrehajtási tanúsítványt a Brüsszel-IIa. rendelet alapján állította ki. Megállapítható ugyanakkor, hogy a korábbiakban megjelölt, valamint az 1259/2010/EU rendelet a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról¹¹ sem tartalmaz olyan információt, ami a végrehajtási tanúsítvány tekintetében iránymutatást adna erre a jogviszonyra.

A másodfokú bíróság ezért kiemelte a fent említett nem alkalmazandó rendeletek folytán a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendeletet, amelynek 72. § (1) bekezdése szerint külföldi bíróságnak vagy más hatóságnak a 70. és 71. §-ban nem említett ügyekben hozott határozatát el kell ismerni, ha a) az eljáró külföldi bíróság vagy más hatóság joghatósága a magyar törvényben megállapított joghatósági szabályok valamelyike alapján megalapozott volt; b) a határozat azon állam joga szerint, amelyben azt meghozták, jog-

¹⁰ Fővárosi Törvényszék 73.Pf.635.307/2014/16.

¹¹ A Tanács 1259/2010/EU rendelete (2010. december 20.) a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2010. 12. 29. L 343/10.

erőre emelkedett; c) Magyarország és a határozatot hozó bíróság, vagy hatóság állama között viszonyosság áll fenn. A 73. § (1) bekezdése értelmében a 72. § (1) bekezdésének c) pontja szerinti viszonyosság fennállásáról az igazságügyért felelős miniszter ad a bíróságra és más hatóságra kötelező nyilatkozatot. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a viszonyosság kérdését nem vizsgálta. Figyelemmel erre az elsőfokú végzést hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra utasította.¹²

A fentebb ismertetett jogesetek vonatkozásában két problematikus kérdés-kör merül fel. Az egyik a jogrendünk által elismert élettársi kapcsolat (nem bejegyzett) alkalmazandó jogának megítélése, a másik a határozatok elismerése és végrehajtása során annak vizsgálata, hogy a rendeletekben meghatározott kizáró okokon kívül van-e lehetőség a benyújtott tanúsítványok vizsgálatára abból a szempontból, hogy egyáltalán a hivatkozott rendelet hatálya alá tartozik-e. Az első kérdésre a jogi szabályozás még nem lefedett, a megjelölt rendeletek egyértelműen kirekesztik azt a tárgyi hatályuk alól, így csak az adott állammal fennálló viszonyosság, vagy az 1979. évi 13. tvr. adhat analóg módon iránymutatást. A másik kérdés esetén már született magyar bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali kérelem, amely ezen kérdést feszegette. A C-490/11. szám alatti előzetes döntéshozatali eljárás során azonban a kérelmet a felek megegyezése folytán visszavonták, és nem tisztázódhatott, hogy lehet-e vizsgálni a tanúsítványt akár a tárgyi, akár az időbeli hatály szempontjából. Ezen kérdések tehát nyitottak és választ várnak. A jogviták egyre növekvő száma pedig igényli a választ. Remélhetőleg ez meg is születik, akár előzetes döntéshozatali eljárás, akár más jellegű jogi szabályozás formájában.

¹² Fővárosi Törvényszék 73. Pkf. 640.489/2014/3.